

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

שאלות ותשובות לפרשת "מסעי"

1. מדוע סיבבה ההשגחה העליונה שיקראו בתורה פרשת מסעי בימי בין המצרים?
תחילה פרשת מסעי עוסקת בנדודי בני ישראל במדבר, וזה רומז על הגלויות הקשות שעברו בני ישראל במשך הדורות הקשורות בעיקר בימים אלו של בין המצרים. גם ארבעת המילים הראשונות של הפרשה 'אלה מסעי בני ישראל' - מרמזים על 4 הגלויות באותיות הראשונות של כל מילה: א'-אדום, מ'- מדי ופרס (וגם מצרים), ב'-בבל, י'- יוון (וגם ישמעאל).
2. "אלה מסעי בני ישראל" (לג, א). מדוע זכו מסעות אלו להיכתב בתורה?
מבאר המדרש: מפני שקיבלו מקומות אלו את ישראל במדבר, והיו ישראל אורחיהם, עתיד הקב"ה לתת שכר טוב למדבר על כך. כעת המדבר יבש וחסר כל, אך לעתיד לבוא יהפוך המדבר ליישוב, ויהיו בו מים רבים ועצים רבים. והדבר מפליא, הרי המדבר לא עשה זאת במחשבה תחילה, ולא היתה לו כל אפשרות להתנגד לכך, אולם כיון שסוף סוף על ידו באה טובה לעם ישראל - הקב"ה משלם שכרו, שלעתיד לבוא יהפוך המדבר ליישוב. ללמדנו על אדם שיש לו ניסיון אם לקבל אורח לביתו, ומקבלו, וטורח לארחו ולהיטיב עמו, אלו זכויות עומדות לו, וכמה שכר יקבל על כך? ובאותו ענין אומר הסבא מקלם בספרו "חכמה ומוסר" (מאמר ז'): בגמ' (מגילה דף י"ד) מובא: שמונה נביאים כהנים יצאו מרחב, ואלו הן: נריה, שריה, מחסיה, ירמיה, חלקיה, הנמאל ושלום. רב יהודה אומר: אף חולדה הנביאה מבני בניה של רחב הייתה. ואמרו שם: נתגירה רחב ונשאה יהושוע בן נון. ומדוע זכתה רחב, שהייתה גויה ופרוצה במשך 40 שנה, להיות אשת גדול הדור ממלא מקומו של משה רבינו, שהעמיד חמה במקומה, והכניס את ישראל לארץ הנבחרת, ולא עוד אלא שזכתה להעמיד שמונה נביאים בישראל? בגלל החסד שעשתה עם שני אנשים, והחביאתם אצלה בעלייה כדי שלא יתפסם מלך יריחו, בשל כך זכתה וקיבלה שכר גדול.
3. כמה מסעות יש, וכנגד מה?
א. 42 מסעות כנגד שם מ"ב שהוא ר"ת של תפילת 'אנא בכח', ובשם זה ברא הקב"ה את העולם.
ב. לעמ"י יש 21 ימי בין המצרים של צער על החורבן, ו-21 ימי תשובה ושמחה מר"ה עד הושענא רבה. ובא לרמז שכל מסע של יהודי, בכל זמן וכל מקרה, צריך שיהיה שווה בעיניו וישמח בוה. וידע שהכל מאתו יתברך גם הטובה וגם הרעה כי אין רע יוצא מאת ה' והכל לטובה!
4. באיזה מקום במסעות התחיל לרדת המן?
בפר' בשלח מבואר בדמדבר סין ניתן להם המן, ובמדרש רבה (בראשית מ"ח י"ב): אמר רבי יונה בשם רב חמא בר חנינא: היא מדבר סין היא מדבר אלוש, וניתן להם המן במדבר - במדבר אלוש. ומבאר שם בפירוש מהר"ו, שמדבר סין היה מדבר גדול, שכולל דפקה ואלוש וסין, ובאלוש ניתן להם המן. (לג, יג)
5. מתי היו שומרים מסתובבים במחנה ישראל בגלל שהיו פוחדים עם ישראל בלילות?
איתא במדרש אגדה עה"פ "ויחננו בחרדה": כשהיו מתלוננים ישראל במסעות, היו השומרים מסתובבים במחנה מפחד בלילות, וזהו "בחרדה". (לג, כד)
6. באלו מסעות רמזים ג' האבות הקדושים?
אברהם - כתיב (לג, יג) "ויחננו באלוש" וכתב בעל הטורים דבאלוש ניתן להם המן, בזכות מה שאברהם אבינו אמר לשרה בבוא אליו המלאכים "לויש ועשי עוגות", ורמזו בשם "אלוש" - א-אברהם, לוש - שאמר "לושי". יצחק - כתיב (לג, כד) "ויחננו בחרדה", ויצחק נחרד חרדה גדולה כשעשו הביא לו מצירו לאחר שבירך את יעקב בברכות (בראשית כז, לג). יעקב - כתיב (לג, ה) "ויחננו בסוכות", ויעקב עשה למקנהו סוכות (בראשית לג, יז).
7. "זימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש" (לג, לח). מה ראה הכתוב להזכיר היום שבו מת אהרן, דבר שלא מצינו כמותו בתורה?
אולם מכיוון שמדת אהרן הייתה 'אוהב שלום ורודף שלום', ופירש"י (סנהדרין ו'): 'כיון שהיה שומע מחלוקת בנייהם, קודם שיבואו לדין היה רודף אחריהן ומטיל שלום ביניהם'. והנה בהסתלקותו של אהרן הכהן נגזר עמו עמוד השלום, והזכיר הכתוב מועד פטירתו שהיה בר"ח אב, כדי שאותו מועד יהא לזיכרון ולחשבון נפש על מיתת הצדיק, לעורר לבות ישראל שאילו היו אוהזים במידה זו, אולי היה עולה בידם לבטל גזירת החורבן שהיה בחודש זה, ושסיבתו הייתה שנת חנם (יומא ט:). ואיתא (ירושלמי יומא פ"א-ה"א): 'כל דור שאינו נבנה בימיו, מעלין עליו כאילו הוא החריבו', ומעצם הדבר שביהמ"ק לא נבנה, מוכח שסיבת החורבן קיימת, ואילו עדיין היה עומד על תילו היה נחרב מאותה סיבה, לכן נחשב 'כאילו הוא החריבו' (שמי ושם אבות?).
8. איזה מקום נקרא ע"ש השבט שגר שם, ואיזה מקום נקרא ע"ש תאנים וערמונים?
איתא במדרש "לקח טוב", שהמקום שנקרא "דיבון גד" (לג, מז) נקרא כן ע"ש שניתן לשבט גד, ולפני כן נקרא נחל זרד. "ועלמון דבלתימה" - הוא מקום נחלים גדולים, ושם היו ערמון ודבלים גדלים על נחלים, ולכן נקרא מקום זה "עלמון" - ע"ש הערמון, ו"דבלתימה" - ע"ש הדבלים - תאנים.
9. למי בפרשתנו הוסיפו את האות י' לשמו, ועל שם מה?
כתב ה"בעל הטורים" והוא מהמדרש: נשיא שבט בנימין שמופיע בפרשתנו נקרא "אלידד בן כסלון", שהוא "אלדד", והוסיפו לו את האות י' ע"ש הנבואה שנקראת ב-י' לשונות: נבואה, חזון, הטפה, דיבור, אמירה, ציווי, משא, משל, מליצה וחידה.
10. לאיזה מקום הוסיפו את האות י', ועל שם מה?
על מדבר סין כתב ה"בעל הטורים" שבתחילה נקרא 'מדבר סין' ולבסוף 'מדבר סיני', שנתווספה לו האות י' כנגד עשרת הדברות. (לד, כא)
11. מיהו נשיא שבט בנימין "אלידד בן כסלון", ומיהו נשיא שבט אפרים "קמואל בן שפטן" (לד, כא-כד)?
איתא במדרש תנחומא (בהעלותך י"ב): בשעה שא"ל הקב"ה למשה לאסוף שבטים אנשים שיהיו נביאים, אלדד ומידד היו שם, ומיעטו עצמם, אמרו: אין אנו ראויים להיות זקנים. ועל שמיעטו עצמם - זכו לחמישה דברים, ואחד מהם הוא שהזקנים לא נכנסו לא"י, אבל אלדד

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

ומיד נכנסו. וזהו אלדד - הוא אלידד בן כסלון, ומידד - זה קמואל בן שפטן (ועיין ב"דעת זקנים מבועלי התוספות" פר' בהעלותך, שמביא שאלדד ומידד היו אחי משה רבנו מהאבא, וזה לא מתאים עם מדרש זה).

12. "והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רוצח מכה נפש בשגגה" (לה, יא). איתא במשנה (מכות יב): הרג באותה עיר גולה משכונה לשכונה, ובן לוי גולה מעיר לעיר. ופרש"י רוצח שגלה לעיר מקלט וחזר והרג באותה העיר בשוגג, גולה משכונה לשכונה בתוך העיר כי מהעיר אינו רשאי לצאת מפני רציחה ראשונה, ובן לוי שהוא מיושב העיר והרג בשוגג גולה מעיר לעיר שהוא רשאי לצאת מן העיר שלא גלה שם. יש לחקור, אדם שאינו דר בעיר מקלט והרג בשוגג בעיר מקלט, האם צריך לגלות לעיר מקלט אחרת דבעינן שיגלה ממקום שהרג, או דילמא העיקר שיגלה ממקום שהוא גר ואינו צריך לגלות למקום אחר?

ה'ערוך לנר' (מכות שם) הסתפק בזה ומסיק לפי מה שפירש הרמב"ם (פ"ז ה"ה): ואם גלה לפלכו פלכו קולטו שהפירוש הוא דאם הרג בן לוי חוץ מעירו וגלה לעירו קולטתו, הרי אף שלא גלה ממקום שהיה דר בו, מכל מקום כיון שגלה ממקום שהרג יכול לגלות גם לעירו. ורק בהרג בעירו אז צריך לגלות לעיר אחרת, הרי דעיקר גלות הוא ממקום שהרג ולא קפדינן אמקום ישיבתו, א"כ הוא הדין בנדון דלפנינו צריך ג"כ לגלות מעיר מקלט שהרג בה לעיר מקלט אחר (מעדני אשר).

13. "והקרייתם לכם ערים ערי מקלט... ונס שמה רוצח מכה נפש בשגגה" (לה, יא). איך יתכן שאדם יהרוג בשוגג ואינו גולה?
א. כשהרג בדרך עלייתו ולא בדרך ירידתו. ב. אם חבל בו ולא נהרג מיד, אפילו אמדוהו למיתה וחלה ומת, פטור מגלות, שמה הוא קרב מיתת עצמו. ג. סומא שהרג בשוגג פטור דכתיב "בלא ראות", והרמב"ם כתב בהטעם דפטור - דזה קרוב לאונס. ד. אם אין ב"ד של 71 דינים יושבין במקומן אין דיני גלויות, כי הושוו דיני גלויות לדיני נפשות.

14. איך יתכן שמותר להרוג רוצח בשוגג, אפילו כשהוא נמצא בעיר מקלט?

כשיש בעיר יותר ממחצית רוצחים, או שאין ב"ד בעיר מקלט, דאין העיר קולטת.

15. באיזה מקום אסור לגואל הדם להרוג את הרוצח מלבד בעיר מקלט?

כהן שנמצא על גג המזבח ועובד עבודה (מנחת חינוך בשם הרמב"ם פ"ה הלכה י"ב-י"ד).

16. איתא בגמ' (מכות דף י.) תלמיד שגלה מגלין רבו עמו. וכן פסק הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת הנפש פ"ז): תלמיד שגלה לערי מקלט מגלין רבו עמו, שנאמר (דברים י"ט ד') "וזה דבר הרוצח אשר ינוס שמה וחי" - עשה לו כדי שיחיה, וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד - כמיתה חשובין. יש לדון, הא דאמרו דתלמיד שגלה מגלין רבו עמו, האם זה נאמר גם כשיש לרב תלמידים נוספים שיפסידו את לימודם, או שצריך לגלות רק כשאין לו תלמידים נוספים, אבל אם יש לו עוד תלמידים אינו גולה, דמדוע צריכים אחרים להפסיד?

הנה העיון יעקב (מכות י.) כתב דיש לדייק מלשון מגלין רבו עמו, שמדובר ברבו המיוחד לו בלבד, אבל אם יש לרב תלמידים הגונים אחרים, אין נוטלים הרב מהם להגלות, שאין לאבד טובה מתלמידים רבים כשביל חוטא אחד. אבל ב"ערוך לנר" (מכות שם ד"ה מגלין ישיבתו) חולק: דביאר את דברי הגמ' שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון, דלא עצה טובה בלבד אמרה הגמ', אלא איסור שלא יחשוב דילמד גם עם אינו הגון למען יגדיל תורה ויאדיר, דאדרבא בזה יכול להפסיד לימוד תורתו, דאם יגלה לתלמידו, יצטרך להניח פה את כל ישיבתו וליקח עם האחד, ורק כשהרב גולה - מגלים ישיבתו עמו, משום "וחי", אבל לא כשהרג תלמידו, ויבטל עיי"ז מללמוד עם רבים, מבואר בדבריו דלא כה"עיון יעקב", אלא דאף כשיש לו עוד תלמידים מגלין את הרב, אף שיכול להיגרם ביטול תורה דרבים (מעדני אשר).

17. מי שהולך לגלות, האם חברו צריך לגלות עמו - משום דלחיות בלי חברים הוא כמו מוות, כדאיתא בגמ' (תענית כ"ג): חברותא או מיתותא, וכמו דאיתא בגמ' שרבו צריך ללכת לגלות עמו, דזה חיותו, א"כ גם חברו צריך לגלות, או דילמא חברו אינו צריך ללכת לגלות?

הנה ב"דף על הדר' (מכות י.) מביא את קושיית ה"פני מנחם" זצ"ל, הרי אמרו בגמרא (תענית כ"ג): או חברותא או מיתותא, א"כ למה חברו אינו גולה עמו? ומתוך ה"פני מנחם": א. חבר צריך לגלות מעצמו, ואין צריך לצוות עליו, וחבר שצריך לצוותו - אינו חבר. ב. הגמ' אומרת שם: מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון, לפי שאם יגלה - יצטרך לגלות עמו, אבל בחבר לא טוב יש לחוש שאם יגלה עמו, ייגרר אחר מעשיו ויתקלקל, שאין טוב להתחבר עם רוצח (מעדני אשר).

18. בגמ' (מכות י.) איתא: תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר, מקלט היה כתוב על פרשת דרכים, כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם. אמר רב כהנא (וי"ג רב הונא): מאי קרא "תכין לך הדרך", ופרש"י: בכל מקום שהיו שני דרכים מפוצלים, אחד פונה לעיר מקלט, היה עץ תקוע באותו דרך וכתוב 'מקלט'. וכבר הקשו: מאי שנא ערי מקלט, שהציבו ציונים להורות הדרך, ולא עשו כן לעולי הרגלים, שעלו ג' פעמים בשנה וקיימו בזה מצוה, להציב להם ציונים שימצאו דרכם לירושלים?

א. עמדו בזה הגרי"ז זצ"ל והחזון איש זצ"ל. הגרי"ז ביאר, שכיון שגואל הדם רודף אחר הרוצח בשוגג כדי להורגו ולגאול דם הנרצח, ממילא צריך היה לעזור לו להימלט ולהצילו, והיה זה פיקוח נפש, לכן ציינו הדרך. משא"כ בעולי הרגלים, שלא היה בזה כל דין של הצלה.

ב. וה'חזון איש' תירץ, וקדם לזה מעשה שבא לפני הרב מפוניבו זצ"ל ושאלו, מפני מה כשאוסף הוא כספים לישיבה הדבר כרוך בקשיים מרובים, ולעומת זאת האוספים כסף לדברי חול, הולך להם בקלות, ומצליחים לאסוף הרבה יותר. ואמר לו החזון"א: הרשעים, הקב"ה אינו רוצה שישתכספו בעולם, שבכך רק יחללו שמו, לכן מסייע בידם שיחזרו מהר למקומם. וזה הטעם לגבי רוצח בשוגג, שמסמנים לו הדרך שיגיע למקומו במהרה. אולם עולי הרגלים שהולכים ומשבחים ומקדישים את ה', עדיף שיסתובבו יותר, ובהו ירבו בכבוד שמים.

19. "כל מכה נפש בשגגה" (לה, טו) מדוע נגזר על ראשי הישיבות להסתובב בעולם למען החזקת ישיבותיהם, שאין לשער ולתאר את גודל סבלם בזה, והוא כמו גלות?

שאלה זו שאל רבי אהרון קוטלר זצ"ל, וענה תשובה נוראה: פעמים קורה שנכשלים בשוגג בהלבנת פנים כאשר מוכיחים תלמיד שלא כדון, והלבנת פנים היא רציחה בשוגג, שחייבים עליה גלות. נורא למתבונן!! ובספר "פלא יועץ" (ערך גלות) כתב: אם יצטרך האדם להיות גולה ממקומו, או בשביל התורה או שהולך בדרכים עבור פרנסתו כדרך הסוחרים, טוב לגבר שיכוון וישפוך שיח שיהיה חשוב לו הדרך הזו בשביל

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

גלות, כשביל לקבל גזירת שמים באהבה, כדי שיתכפרו עוונותיו, כמו שאמרו חז"ל: גלות מכפרת עוון. ויש אדם שעוקר דירתו מבית לבית, ונחשב גלות, ויכוון בזה. ואמרו חז"ל דמה שאנו גולים בחג הסוכות מבית לסוכה, הוא לנו כגלות שמכפרת עוון. וכן כשהולך מביתו לביהמ"ד או לבית המדרש, וקשה עליו מאד ביום סגריר וצינה או כשהם בחוץ, או שיושב כל הלילה בבית המדרש ואינו שוכב במיטתו בביתו, וכן בערבי פסחים שמפנים הבית עבור בדיקת החמץ, ומושיבים את בעל הבית בין תנור וכיריים, יקבל הכל באהבה ובשמחה, ויכוון לשם גלות מכפרת עוון (אוצרות התורה").

20. "מות יומת הרוצח" (לה, טז). מי שנתחייב מיתה בבי"ד, ונשתטה, האם צריכים לקיים דין המיתה, או כיוון שהוא שוטה אין עניין להורגו?

כך נשאל ה"מנחת אלעזר" (שו"ת ח"ד ס"ג) והשואל רצה להביא ראיה מהגמ' בסנהדרין (דף מ"ג. ו) וב"מרגלית הים" גם נתעורר בראיה זו. ביוצא ליהרג ממשקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתיטרף דעתו, חזינו שמקיימין מיתתו אף בשעה שדעתו מטורפת, ו"המנחת אלעזר" דוחה, דאין ראיה מכאן דהוי רק בגדר שיכור לזמן, ולא שוטה, ולכן יכולים להרוג אותו, משא"כ בשוטה ממש מנלן דיכולים להמית אותו כיון דעתה הוא שוטה. ומסיק: דהורגים אותו לקיים "ובערת הרע מקרבך", כ"ש כשהוא שוטה זה שייך יותר.

21. "גואל הדם הוא ימית את הרוצח" (לה, יט). יש לדון, כהן שהיה גואל הדם לקרובו שנרצח, והלך והרג את הרוצח, האם מותר לו לישא כפיו, כי עשה מצוה לגאול את דם קרובו, או מאחר ועל ידיו דם - אין הוא יכול לישא כפיו?

הנה בספר "אמרי דבש" (לרבי דוד שטיגליץ זצ"ל ע' ק"מ) כתב דמותר לו לישא כפיו, ע"פ דברי "הגהות מימוני" (פ"טו' מהל' תפילה): כהן מוהל שמל תינוק ומת התינוק, נושא את כפיו, משום שאפילו אם תאמר שכהן שהרג נפש לא ישא כפיו הוא אפילו בשוגג, מכל מקום שאני הכא שנתכוון לדבר מצוה, חזינו דהיכא דנתכווין לדבר מצוה מותר לישא כפיו, אם כן הוא הדין הכא בגואל הדם, כיון דנתכווין לדבר מצוה מותר לישא כפיו. ומביא עוד ראיה: מדברי הרמב"ם (פ"ו מהל' מלכים ה"ח) המאמר אישה האסורה עליו, כגון אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, אינו חוזר מעורכי המלחמה. משמע שגם הכהנים יצאו למלחמה, ובוודאי לא שייך לומר ששלחו את הכהנים לערוך מלחמה ולפסול אותם מנשיאת כפיים ומעבודה. רואים שלדבר מצוה לא נפסל. וה"צפנת פענח" (ס' רל"ה) מסופק אם לכהן מותר להרוג הרוצח דילמא להרוג הותר אבל לא לכהן.

22. "עד מות הכהן הגדול" (לה, כח). הקשו ה"פנים יפות" וה"ערוך לנר": איתא במשנה (מכות י"א). אמותיהן של כהנים גדולים מספקות לרוצחים מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו. דהכהנים גדולים פשעו שלא התפללו על דורם שלא יארע תקלה, דאי לא הכי לא היה עוזר קללת הרוצחים. יש להקשות: מדוע הכהנים בעצמם לא היו מספקים מזון, ורק אמותיהם של כהנים היו מספקות?

א. ה"פנים יפות": מפני שהיו דרכם להעלים מלגלות לכהן גדול, כיוון שהוא הגורם, וחלשה דעתו, כמו שמצינו בכמה מקומות, ולא הודיעו אלא לאימותיהן כדי שישפיקו מים ומזון.

ב. אם הכהנים בעצמם יספקו, אזי כל אחד שאין לו מה לאכול ירוץ לעיר המקלט, ויאמר רוצח אני, דכל זמן שהכהן חי יש לו לאכול, ואם ימות יצא, אבל כשהוא מספקת - לא יעשה כן, דיתירא שמא תמות האם ולא יהיה לו מה לאכול ולא יניחוהו לצאת שוב מערי מקלט עד מות הכהן. כך תירץ ה"ערוך לנר". והנה אם אדם גולה ע"פ הודאתו נחלקו בזה הפוסקים, דהריטב"א (מכות ב.) מסופק אם מהני, ובמהרש"א (מכות ע"ב) כתב דמהני.

ג. דוהו נגד כבודו שנראה כמתירא מפניו, גם מחזק החשד שלא התפלל, או שלא היה ראוי שתקבל תפלתו לכן נהרג, אבל אימהות - אהבה מקלקלת השורה, ואימהות ולא אבות דנשים לבבן רך יותר (תפארת ישראל. מעדני אשר).

23. וישב בה עד מות הכהן הגדול" (לה, כח). יש לעיין כשרוצח יוצא מעיר מקלט במות הכה"ג, האם יברך הטוב והמטיב? כתב ב'דרך שיחה' (מסעי): מיתת הכהן היא המוציאה אותו, ולא שייך ברכה על 'מיתה'.

24. אלו דברים לא הייתה בהן כפרה וקבעו להן כפרה?

"וישב בה עד מות הכהן הגדול" (לה, כח) - שני דברים לא הייתה בהן כפרה וקבעו להן כפרה, ואלו הן: האומר לשון הרע וההורג נפש בשגגה, האומר לשה"ר קבעה לו התורה כפרה את פעמוני המעיל, דכתיב "והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו" (שמות כ"ח ל"ה) יבוא קול (ששומעין פעמוני המעיל) ויכפר על קול (של לשה"ר). וההורג נפש בשגגה לא הייתה לו כפרה, וקבעה לו התורה כפרה - מיתת הכהן גדול, דכתיב "וישב בה עד מות הכהן הגדול" (ירושלמי יומא פ"ז ה"ג).

25. איך יתכן שרוצח יושב בעיר מקלט, ולפתע הוא יוצא אע"פ שלא מת הכהן הגדול?

בגמרא (מכות דף י"א): מובאת מחלוקת מה הדין כשנפסק דינו של הרוצח לגלות, ונמצא אחר כך שהכהן הגדול הוא בן גרושה או בן חלוצה, (-) שנתברר שלא היה כהן). לשיטה אחת "מתה כהונה" - פרש"י: הרי הוא כמת הכהן הגדול, ואין הרוצח גולה. דעה נוספת החולקת מובאת בגמרא: "בטלה כהונה" - נתגלה שלא היה כהן גדול, ודינו כרוצח שנגמר דינו בלא כהן גדול, שאינו חוזר לעולם.

26. "והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם" (לה, כט). האם יש חיוב להעמיד בי"ד בחו"ל?

איתא במשנה (מכות ז). דסנהדרין נוהגת בין בא"י ובין בחו"ל, ודין זה נלמד ממה שנא' (לה כט) "והיו אלה לכם לחוקת משפט לדורותיכם בכל מושבותיכם", ומדוע א"כ נקט הכתוב (דברים טז יח) "שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך", דמשמע מתיבת "שעריך" שסנהדרין נוהגת בא"י, אלא לומר לך שרק בשעריך, היינו א"י, אתה חייב להיות מושיב בתי דינים בכל פלך ופלך ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ואילו בחו"ל אתה חייב להיות מושיב בי"ד רק בכל פלך ופלך, ואין אתה חייב להיות מושיב בי"ד בכל עיר ועיר. א"כ לגירסא זו נמצא שגם בחו"ל יש חיוב להעמיד בי"ד בכל פלך ופלך, אך אין חיוב להעמיד בי"ד בכל עיר ועיר. והרמב"ם (הל' סנהדרין פ"א ה"ב) כתב: "אין אנו חייבים להעמיד בי"ד, אלא בא"י בלבד, אבל בחו"ל, אינן חייבים להעמיד בי"ד בכל פלך ופלך". והקשה ה'לחם משנה' מהגמ' מכות (שם) שנתבאר דיש חיוב להעמיד בכל פלך ופלך ואין החיוב רק בכל עיר ועיר, והוסיף הלח"מ דאין סברא לומר שלרמב"ם הייתה גירסא הפוכה בגמ' שודאי הסברא היא כפי גירסת הגמ' שבחו"ל תפסת מועט תפסת, ודי בכל פלך ופלך. ולכן גרס ה'לחם משנה' בדברי הרמב"ם, "אבל בחו"ל אינן חייבין, אלא בכל פלך ופלך". אלא שהביא הלח"מ מדברי הרמב"ם (טז יח) שנקט דהרמב"ם חולק על הברייתא במכות. והרדב"ז כתב שאף לפי הנוסחה שלפנינו אפשר לפרש שב"שעריך" אתה מושיב בי"ד בכל פלך ופלך ובכל עיר ועיר, אבל בחו"ל אין צריך כ"כ, אלא או בכל פלך ופלך, או בכל עיר ועיר, והרמב"ם בחר שיושיבו בי"ד בכל עיר ועיר ולא בכל פלך ופלך, ולא יצטרכו בעלי דינים לטרוח כל כך.

חידות מרתקות על פרשת השבוע לפאר את שולחן השבת

27. "ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה" (לה, לג). אלו ד' כתות אין מקבלות פני שכינה?
אמר ר' ירמיה בר אבא, ד' כתות אין מקבלות פני שכינה, כת ליצים, חנפים, שקרנים, וכת מספרי לשה"ר.
28. מיהם ה-ג' שמחניפים להם?
לאשתו משום שלום בית, לבעל חוב שלא ילחץ אותו, לרבו כדי שילמדו תורה ומצוות.
29. "כי הדם הוא יחניף את הארץ" (לה, לג). בעבור אלו דברים גשמים נעצרים?
איתא בירושלמי (תענית ג,ג): בעבור ד' דברים גשמים נעצרים: בעוון עובדי עבודה זרה, מגלי עריות, שופכי דמים ופוסקים צדקה ברבים ואינו נותנין. בעוון שופכי דמים, מניין? שנאמר "כי הדם הוא יחניף את הארץ", כי הדם הוא יחון אף על הארץ, וכעס זה גורם לעצירת גשמים. ובמדרש הגדול כתב: דאין לך דבר שהקפידה עליו תורה כשפיכות דמים, דאף שיש עבירות חמורות יותר משפיכות דמים, כגון ע"ז וגילוי עריות, אך אין בהם השחתת יישובו של עולם. ולפי ששפ"ד מעבירות שבין אדם לחבירו, וע"ז ועריות מעברות שבין אדם למקום, וכל מי שיש בידו עוון שפ"ד הרי הוא רשע גמור, ואין כל הזכויות שעשה כל ימיו שקולות כנגד עוון זה ואינו מצילות אותו מדינה של גיהנום, שנאמר (משלי כ"ח יז) "אדם עשוק בדם נפש עד בור (משל הוא על הגיהנום) ינוס אל תמכו בו" לכך הכתוב מזהיר, "ולא תחניפו את הארץ" למה?
"כי הדם יחניף את הארץ", "יחניף" לשון נוטריקון הוא, "יחון אף על הארץ" דהיינו שהוא משרה חרון אף על שונאיהן של ישראל.
30. "ולא תסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל" (לו, ז). פעם ניגש אדם לרבי חיים מבריסק וצ"ל ושאל אותו: מה הדין בא' שנטה למות והניח צוואה שאם תלד אשתו המעוברת זכר - יתנו ב' שלישים מנכסיו לבן ושליש לאשתו. ואם תלד נקבה - יתנו ב' שלישים לאשתו ושליש לבת, ולבסוף נולדו תאומים זכר ונקבה, איך יחלקו את הירושה?
ענה לו הגר"ח צ"ל שמלשון הצוואה משמע שאוהב את בנו כפליים כאשתו, ואוהב אשתו כפליים כבתו, ולכן יחלקו הנכסים לשבע, ויתנו ארבע חלקים לבן, ושני חלקים לאשתו, וחלק א' לבת (תורת חיים חידושים ובאורים מהגר"ח מבריסק הנ"ל עמ' קיג מפי השמועה, באר השבת).
31. אלו פרשות בתורה מהוברות?
ויקהל-פקודי, תזריע-מצורע, אחרי מות-קדושים, בהר-בחוקות, מטות-מסעי, ניצבים-וילך. וכוונ"ל לפעמים גם חוקת-בלק מחוברות.
32. כמה מצוות יש בפרשת מסעי?
2 מצוות עשה, ו-4 מצוות לא תעשה, ס"ה 6 מצוות.
33. כמה פסוקים יש בפרשת מסעי?
132 פסוקים.
34. כמה פרקים יש בחומש במדבר?
36 פרקים.
35. כמה פרשות יש בחומש במדבר?
10 פרשות.

"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"